

Bjergvipstjert *Motacilla cinerea*

Grey wagtail

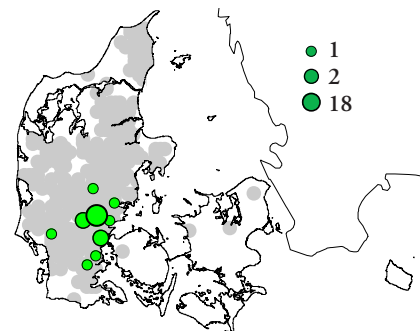
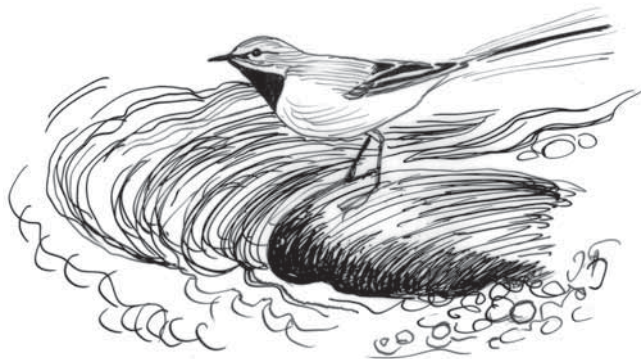

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).

Bjergvipstjerten lever ved vandløb og åer med kraftigt strømmende vand. Arten indvandrede til Danmark i 1920'erne og yngler i dag med 450-500 par fordelt over det meste af Jylland, og med enkelte par på øerne. I Skandinavien er bjergvipstjerten i de seneste årtier blevet en almindelig ynglefugl i det sydlige Norge og Sverige. Arten har sin hovedudbredelse i Central- og Sydeuropa samt i Centralasien. Fugle fra nordlige og østlige bestande er helt eller delvis trækfugle, som overvintrer i Vest- og Sydeuropa samt i Nord og Østafrika, Mellemøsten, Indien og Sydøstasien (Jørgensen 1976, Cramp 1988). I Danmark er bjergvipstjerten en fåtallig trækgæst og vintergæst. Bjergvipstjerten trækker normalt om dagen.

Mærknings- og genmeldingsdata

I alt er 1.416 bjergvipstjerner ringmærket i Danmark; 42 af Dansk Ornithologisk Central, resten af Zoologisk Museum. Første bjergvipstjert blev ringmærket i 1935 (fig. 4). Absolut flest er mærket i 1973-1978, hvor 847 blev mærket, 246 alene i 1976, hvilket skyldes en målrettet fangst, som også inkluderede farvemærkning (Jørgensen 1977). Der foreligger 34 genmeldinger af 29 fugle, svarende til en genmeldingsandel på 2%. De genmeldte fugle er overvejende ringmærket i det sydøstlige Jylland (62% ved Grejs Å, Vejle) (fig. 2), hvilket svarer til artens danske udbredelse i 1970'erne. De genmeldte fugle er ringmærket fra 27. marts til 9. november, flest i maj (fig. 3). 17 af de genfundne fugle er mærket som redeunger, mærket i perioden

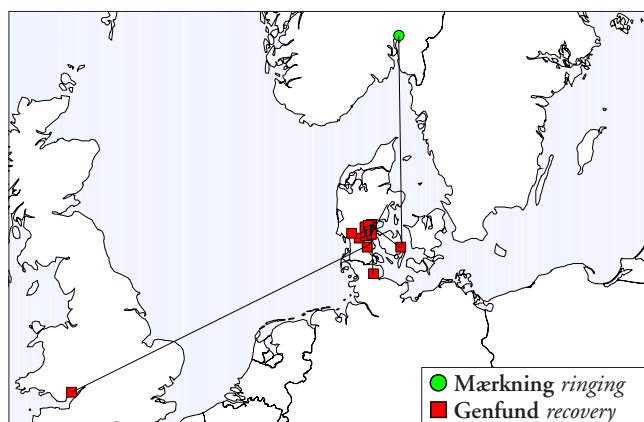

Fig. 1. Mærknings- og genmeldingslokaliteter for bjergvipstjert ringmærket eller genmeldt i Danmark (n=35). Linjer forbinder mærknings- og genmeldingssted. Ringing and recoveries site of grey wagtail ringed or recovered in Denmark (n=35). Lines connect ringing and recovery site.

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 1.416

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger *No. of recoveries* 34

-heraf uden for Danmark *Recovered abroad* 2(6%)

Antal fugle *No. of individuals* 29

-heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 17(59%)

Genmeldingsandel *Proportion recovered* 2%

Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark 1

Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer Extremes

Højeste alder *Oldest bird* 2 år 7 mdr.

Længste afstand *Longest dist.* Wales Wales 909 km

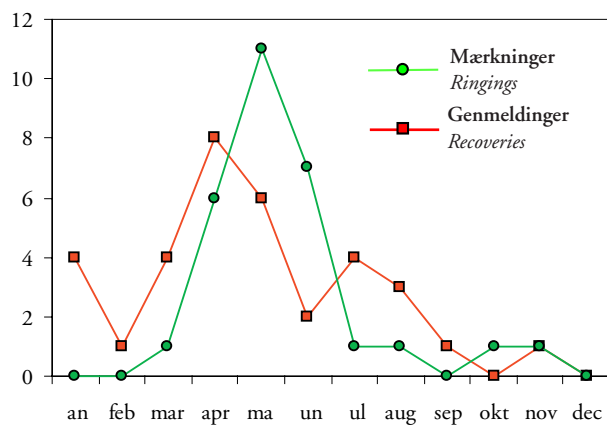

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af bjergvipstjert. *Month of ringing and recovery for recovered grey wagtail.*

28. april til 18. juni. De resterende 12 genfundne fugle er mærket på velkendte ynglelokaliteter og var med stor sandsynlighed danske ynglefugle. En enkelt bjergvipstjert, ringmærket i udlandet, er genfundet i Danmark.

Træk og overvintring

Ungfuglene forlader tilsyneladende ikke udklækningslokaliteten før sidst på efteråret. Frem til september er fire ungfugle genmeldte, alle fra udklækningslokaliteten. I Danmark begynder efterårstrækket i midten af august og slutter i starten af november (Olsen 1992, Lausten & Lyngs 2004).

Om vinteren, fra 15. november til 29. februar, er danskmærkede bjergvipstjert genfundet i Danmark (4), Nordtyskland (1) og Wales (1)(fig. 1). Fuglene har i gennemsnit tilbagelagt 203 km mellem den formodede ynglelokalitet og vinterlokaliteten (0-909 km, n=6), og vintergennemsnitspositionen ligger syd for mærkningsstedet ($P < 0,01$). To vintergenfund gælder fugle mærket som redeunger sommeren før, begge ved Grejs Å (fig. 1): Den ene blev aflæst 22. november ved Kolding (26 km mod syd) og vendte i øvrigt tilbage til fødelokaliteten det følgende forår. Den anden fugl blev aflæst 2. januar ved Kongshøj Å på Østfyn (98 km mod sydøst). Længste afstand blev tilbagelagt af en fugl mærket ved Haderslev 22. august 1975, som 20. februar 1977 blev taget af en kat i det sydlige Wales (909 km mod vestsydvest)(fig. 1). Enkelte fugle fra den skandinaviske bestand overvintrer muligvis i Danmark: En ungfugl mærket 31. maj 1977 ved Oslo, blev aflæst 28. november samme år ved Kongshøj Å på Fyn (525 km mod syd)(fig. 1).

I Danmark forløber forårstrækket fra begyndelsen af marts til sidst i april, med enkelte efternølere frem til juni (Olsen 1992, Lausten & Lyngs 2004).

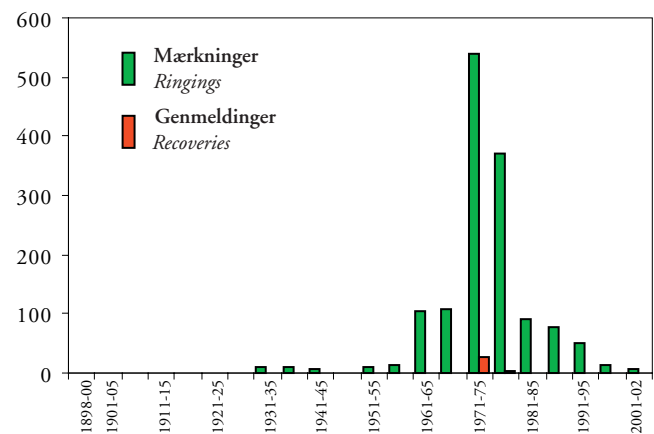

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for bjergvipstjert ringmærket i Danmark. *Ringing and recovery year of grey wagtail ringed in Denmark.*

Fugle mærket som redeunger vender tilsyneladende tilbage til området nær fødestedet; 11 fugle mærket som unger er genfundet gennemsnitligt 11 km fra udklækningslokaliteten i en efterfølgende ynglesæson (0-37 km). Voksne fugle flytter tilsyneladende meget lidt, i gennemsnit 2 km fra år til år (0-14 km, n=6).

Genmeldings- og dødsårsager

Hele 79% af genmeldingerne er aflæsninger. De resterende genfund er af fugle fundet døde af ukendte årsager (3), dræbt af katte (2) eller kollideret med vinduer (2). Ældste fugl blev mindst 2 år og 7 mdr. En analyse af de europæiske ringmærkningsdata har vist, at bjergvipstjert-bestande har en udskiftning (turnover) på 3-4 år (Jørgensen 1976). Aldersrekorden i Europa er 8 år (Staav 1998).

English summary

The grey wagtail is a scarce breeding bird (c. 500 pairs), mainly in Jutland and a scarce passage migrant and winter visitor. In Denmark the first grey wagtail was ringed in 1935, with the highest number ringed in 1976 (246). The recovered birds were probably all from the Danish breeding population.

During winter grey wagtails have been recovered in Denmark (4), Germany (1) and Wales (1); the mean distance to the ringing site was 203 km (0-909 km, n=6). For birds ringed as chicks and recovered in a subsequent breeding season, the mean distance between ringing and recovery site was 11 km (0-37, n=11). Adults probably disperse even less (mean 2 km, 0-14 km, n=6). One bird ringed abroad (Norway) has been recovered in Denmark (Funen on 28 November). Seventy-nine per cent of the recoveries were live recaptures. Three birds were found dead, two were killed by cats and two collided with windows.